

60 LET SEMINARJA SLOVENSKEGA JEZIKA

Preteklost,
sedanjost,
prihodnost jezika

Melita Forstnerič Hajnšek

Seminar slovenskega jezika, literature in kulture (SSJLK) doživlja te dni častitljivo 60. edicijo. Na ljubljanski Filozofski fakulteti prva dva tedna v juliju mrgoli tujcev, ki naseljujejo učilnice slovenistike in vpijajo znanje o jeziku, za katerega je ena od seminaristk dejala, da "se ga uči, ker je lep, bogat in visoko inteligenten". V teh desetletjih je več tisoč tujcem, pa tudi Slovincem, ki niso v stiku z matico, približal Slovenijo in njen jezik, širil avtentično vedenje o njej, predvsem pa nam samim utrjeval zavest o vrednosti jezika, za katerega se živo zanimajo - tudi strokovno, znanstveno - celo Japonci, Estonci, Kitajci ...

Moj najzgodnejši spomin na Seminar sega v konec sedemdesetih let prejšnjega stoletja, ko sem bila študentka profesorjev, ko si izmislili to unikatno institucijo z morda celo premalo ambicioznim imenom. Seminar slovenskega jezika, literature in kulture je naš Goethejev, Dantejev, Cervantesov inštitut z ekspoziturami - sedemdesetimi slovenistikami in slovenskimi lektorati po univerzah od Tokija do Čikaga ... Seminar ni samo tradicionalna prireditev, ki vsako leto v prestolnici združi množico udeležencev z vseh koncev sveta v skupnem prizadevanju pridobiti čim več znanja

o slovenskem jeziku, literaturi in kulturi ter spoznati in občutiti slovensko aktualno življenje in dogajanje, ima tudi daljnosežni, trajnostni učinek.

Naš blagi profesor starocerkvenoslovanščine dr. Janez Zor je bil avtor zamisli o Seminarju. Bil je tedaj edini Slovenec (in je najbrž še zmeraj), ki je aktivno govoril vse slovanske jezike. Leta 1964 se je domislil, da bi tudi mi lahko imeli slavistični počitniški seminar. Videl jih je v slovanskih univerzitetnih središčih, v Moskvi, Varšavi, Pragi, Sofiji, Zadru, Beogradu. Na Oddelku za slovanske jezike in književnosti, tako se je današnja slovenistika imenovala takrat, so tvegali, zbrali imena znanih slavistov po slovanskih univerzah in jih povabili. Odzvali so se; preko dvajset se jih je zbralo. Po prvem navdušujočem poskusu se je ob sprotnih izkušnjah delo za Seminar začelo načrtno oblikovati kot štirinajstdnevna strokovna prireditev. Seminar je zlasti v 70. in 80. letih prejšnjega stoletja predstavljal edino resno promocijo Slovenije in slovenščine v tedanji Evropi. Priznam, študentje smo ga takrat doživljali bolj kot moteč element, predvsem pa nam je šlo na živce, ker so nam profesorji dali vedeti,

Foto: Profimedia

da moramo prostor in čas prepustiti seminaristom. Nismo se dovolj zavedali njegovega pomena tedaj. Število udeležencev pa je naraščalo iz leta v leto, odziv je bil tolikšen, da je presegel osebne in prostorske zmogljivosti ljubljanske slavistike. Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik, ki se ga je domislila dr. Breda Pogorelec, je tudi otrok Seminarja. Pa znanstveni zbornik Obdobja, ki združuje in povezuje znanstvenike univerzitetnih središč po vsem svetu. In prvi učbenik Slovenščina za tujce Hermine Jug Kranjec je plod seminarskega dela, nekdanjega in kasnejšega, sledili so mu novi lektorski priročniki. Veliko število nekdanjih seminaristov je danes doktorjev slovenistike po univerzah po svetu.

Vse se je torej začelo na seji Oddelka za slovanske jezike in književnosti pred šestimi desetletji in uresničilo poleti

1965 v Ljubljani, na Filozofski fakulteti. Takrat so ljubljanski slavisti upali stopiti na novo pot vključevanja slovenistike v mednarodni prostor. Prvi predsednik Seminarja je bil dr. Tine Logar, dialektolog. Kot je zapisal ob polstoletnem jubileju akademik dr. Matjaž Kmecl, so pred prvim Seminarjem "imeli Slovenci pravico do nekaj predavanj in lektoratov v repertoarju vsakoletne jugoslovanske poletne slavistične šole. Zamisel, da bi se osamosvojili, je prišla bolj ali manj sama od sebe, na valu prvih, zgodnjih nacionalizacij v nekdanji Jugoslaviji.

Seminar slovenskega jezika, literature in kulture je naš Goethejev, Dantejev, Cervantesov inštitut z ekspoziturami, slovenskimi lektorati po svetu

Mislili smo si: če že imajo takšno poletno šolo vsi drugi, tudi manjši od nas (takih res ni bilo veliko, morda Lužiški Srbi), jo bomo pač imeli tudi mi. Oblast nas je pri priči poučila, da je ideja sicer hvalevredna, da pa ni

Seminar slovenskega jezika, literature in kulture na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Foto: SSJLK

denarja. Potem so nam ga nekaj vseeno dali. V nekaj letih se je Seminar iz skromnih in dobesedno revnih razmer prijel in postal nekakšna nacionalna institucija, ki je našla svoj prostor v meddržavnih sporazumih in zavezah glede študijskih in podobnih izmenjav".

Kaj vse so bile teme Seminarjev skozi čas: drugačnost, ljubezen, ideologije, etika, feminizem, država in narod v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi, prihodnost, družina, slovanstvo, mediji, stereotipi, meščani, 1918 in 1919, pa celo digitalni svetovi lani. Dr. Simona Kranjc je postavila zanimivo tezo, da je internet z iznajdbama pisave in tiska prinesel tretjo revolucijo v jeziku, z razvojem klepetalnih robotov pa se je morda pravkar začela četrta revolucija. Seminarji so se živo, zmeraj strokovno relevantno odzivali na aktualne probleme v bližnjem in daljnem okolju.

Dr. Marko Stabej se je na zadnjem jubilejnem Seminarju pred desetletjem vprašal, kako se je spremenila slovenska jezikovna skupnost v zadnjih sto letih, odkar je zaživela v prvi obliki suverene državnosti, pa do svoje sedanje podobe po skoraj treh desetletjih samostojne Slovenije in takrat petnajstletnici njene vključenosti v Evropsko unijo. Je slovenska skupnost v stotih letih dozorela? Med merili so prava mera jezikovne samozavesti, odgovornosti in previdenosti. Pri vseh treh pogosto škriplje. "Najmanj jasna slika jezikovne prihodnosti pa se zmeraj kaže v trenutni sedanjosti," meni Stabej.

Seminarji so eden najmarkantnejših, najvrednejših katalizatorjev slovenstva. Občudovanja vredna skupnost seminaristov je prerasla v neprekosljivo dodano vrednost k dvema milijonoma.

